

Brüssel, 1. aprill 2020
REV2 – asendab 23. jaanuari 2018.
aasta teate

TEADE SIDUSRÜHMADALE

ÜHENDKUNINGRIIGI VÄLJAASTUMINE ELIST NING ELI ÕIGUSNORMID GENEETILISELT MUUNDATUD ORGANISMIDE VALDKONNAS

Alates 1. veebruarist 2020 on Ühendkuningriik Euroopa Liidust välja astunud ja temast on saanud kolmas riik¹. Väljaastumislepinguga² on ette nähtud üleminekuperiood, mis lõpeb 31. detsembril 2020³. Kuni selle kuupäevani kohaldatakse ELi õigust täies ulatuses Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis⁴.

Üleminekuperioodi jooksul peavad EL ja Ühendkuningriik läbirääkimisi uue partnerluslepingu üle, millega nähakse eeskätt ette vabakaubanduspiirkond. Ei ole aga kindel, kas uus partnerlusleping sõlmitakse ja jõustub üleminekuperioodi lõpus. Igal juhul hakkavad uuel lepingul põhineva suhte korral turulepääsu tingimused olema väga erinevad sellest, kuidas Ühendkuningriik osaleb siseturul,⁵ ELi tolliliidus ning käibemaksu- ja aktsiisivaldkonnas.

Seetõttu tuletatakse kõigile huvitatud isikutele ja eeskätt ettevõtjatele meelde, milline on õiguslik olukord pärast üleminekuperioodi lõppu (osa A allpool). Lisaks selgitatakse käesolevas teates väljaastumislepingu teatavaid asjakohaseid väljaastumisega seotud sätteid (osa B allpool) ning õigusnorme, mida kohaldatakse Põhja-Iirimaal pärast üleminekuperioodi lõppu (osa C allpool).

Soovitused sidusrühmadele

Käesolevas teates esitatud tagajärgedega tegelemiseks soovitatakse sidusrühmadel eelkõige:

- ¹ Kolmas riik on riik, mis ei ole ELi liige.
- ² Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping, ELT L 29, 31.1.2020, lk 7 (edaspidi „väljaastumisleping“).
- ³ Üleminekuperioodi võib pikendada ühe korra enne 1. juulit 2020 ühe kuni kahe aasta võrra (väljaastumislepingu artikli 132 lõige 1). Ühendkuningriigi valitsus on siiani üleminekuperioodi pikendamise välistanud.
- ⁴ Võttes arvesse teatavaid väljaastumislepingu artiklis 127 sätestatud erandeid, mis ei ole käesoleva teate kontekstis asjakohased.
- ⁵ Eelkõige ei ole vabakaubanduslepinguga ette nähtud (kaupade ja teenuste valdkonnas) selliseid siseturu põhimõtteid nagu vastastikune tunnustamine, päritoluriigi põhimõte ja ühtlustamine. Samuti ei kõrvalda vabakaubandusleping tolliformaalsusi ja -kontrolle, sealhulgas neid, mis puudutavad kaupade päritolu ja nende valmistamiseks kasutatud sisendeid, ega impordi- ja ekspordikeeldusid ja -piiranguid.

- tagada loa hoidja (või esindaja) asumine ELis, kui ELi õigus seda nõuab, ning
- kohandada turustuskanaleid, et võtta arvesse impordinõudeid.

NB!

Käesoleva teates ei käsitleta järgmisi küsimusi:

- geneetiliselt muundatud organismide eksporti käsitlevad ELi eeskirjad⁶;
- ELi toidu- ja söödaalased õigusnormid.

Nende aspektide kohta on koostamisel või avaldatud muid teateid⁷.

A. ÕIGUSLIK OLUKORD PÄRAST ÜLEMINEKUPERIOODI LÕPPU

Pärast üleminekuperioodi lõppu ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes enam ELi õigusnorme geneetiliselt muundatud organismide (GMO) valdkonnas⁸. Sellel on eelkõige järgmised tagajärjed.

1. ASUKOHANÕUDED LOA HOIDJATELE JA TAOTLEJATELE

Määruse (EÜ) nr 1829/2003 artikli 4 lõike 6 kohaselt peab loa hoidjate või nende esindajate asukoht olema Euroopa Liidus. Vastavalt direktiivi 2001/18/EÜ IV lisa punktile A.2 tuleb direktiivi 2001/18/EÜ kohastes GMOde turule laskmise taotlustes määrata turule laskmise eest vastutav isik, kelle asukoht peab olema Euroopa Liidus.

2. TAOTLUSTE JA TEADETE ESITAMINE

Määruse (EÜ) nr 1829/2003 ja direktiivi 2001/18/EÜ kohaseid taotlusi ja teateid saab esitada üksnes ELi liikmesriikide pädevale asutusele. Eelkõige peaksid ettevõtjad võtma hoolikalt arvesse eeldatavaid tähtaegu enne sellise uue taotluse esitamist, kus Ühendkuningriik tegutseks direktiivi 2001/18/EÜ kohase referentliikmesriigina.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. juuli 2003. aasta määrus (EÜ) nr 1946/2003 geneetiliselt muundatud organismide piiriülese liikumise kohta (ELT L 287, 5.11.2003, lk 1).

⁷ https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/future-partnership/preparing-end-transition-period_et

⁸ ELi GMO-alaste õigusaktide teatavate sätete kohaldatavuse kohta Põhja-Iirimaa suhtes vt käesoleva teate osa C.

B. VÄLJAASTUMISLEPINGU ASJAKOHASED VÄLJAASTUMISEGA SEOTUD SÄTTED⁹

Väljaastumislepingu artikli 41 lõikes 1 on sätestatud, et olemasolevat ja selgelt tuvastatavat kaupa (siin: geneetiliselt muundatud toit või sööt), mis on enne üleminekuperioodi lõppu seaduslikult ELi või Ühendkuningriigi turule lastud, võib ELi või Ühendkuningriigi turul jätkuvalt kättesaadavaks teha ja need võivad kõnealuse kahe turu vahel ringelda, kuni need jõuavad lõppkasutajani.

Kui ettevõtja tugineb sellele sättele, on tal kohustus mis tahes asjaomase dokumendi abil tõendada, et kaup lasti ELi või Ühendkuningriigi turule enne üleminekuperioodi lõppu¹⁰.

Nimetatud sätete kohaldamisel tähendab „turule laskmine“ kauba esmakordset tasu eest või tasuta tarnimist turule kaubandustegevuse käigus kas turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks¹¹. „Kauba tarnimine selle turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks“ tähendab, et „olemasolevast ja selgelt tuvastatavast kaubast saab pärast tootmisfaasi kahe või enama juriidilise või füüsilise isiku vahel sõlmitava sellise kirjaliku või suulise kokkuleppe ese, millega antakse üle asjaomase kauba omandiõigus, mõni muu asjaõigus või valdus, või sellise pakkumise ese, millega tehakse juriidilis(t)ele või füüsilis(t)ele isiku(te)le ettepanek taoline kokkulepe sõlmida“¹².

Näide Konkreetset geneetiliselt muundatud toitu või sööta, mille komisjon on heaks kiitnud ja mis on toodetud ELis või imporditud ELi kolmandast riigist ELis tegutseva hulgimüüja poolt enne üleminekuperioodi lõppu, võib endiselt ELi loa alusel Ühendkuningriiki importida.

C. ÕIGUSNORMID, MIDA KOHALDATAKSE PÕHJA-IIRIMAAL PÄRAST ÜLEMINEKUPERIOODI LÕPPU

Pärast üleminekuperioodi lõppu kohaldatakse Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokoll¹³. Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokoll kohaldamisele annab perioodiliselt nõusoleku Põhja-Iirimaa assamblee, kusjuures protokoll esialgse kohaldamise periood kestab neli aastat pärast üleminekuperioodi lõppu¹⁴.

Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokoll kohaselt kohaldatakse teatavaid ELi õiguse sätteid seoses Põhja-Iirimaaga ka Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis. Samuti on protokollis sätestatud, et kui ELi eeskirju kohaldatakse seoses Põhja-Iirimaaga

⁹ Kui enne üleminekuperioodi lõppu on konkreetset toitu või sööta hoitud ELis müügi eesmärgil, kaasa arvatud müügiks pakkumine ja mis tahes muud liiki tasu eest või tasuta üleandmine, võib seda toiduvaru pärast üleminekuperioodi lõppu ELis müüa, turustada või üle anda (vt määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 3 lõike 8 määratlus: „turuleviimine [Termin on muutunud. Uus termin on „turule laskmine“] – toidu või sööda valdamine müügi eesmärgil, kaasa arvatud müügiks pakkumine ja mis tahes muud liiki tasu eest või tasuta üleandmine ning müük, turustamine ja muud liiki üleandmine“).

¹⁰ Väljaastumislepingu artikkel 42.

¹¹ Väljaastumislepingu artikli 40 punktid a ja b.

¹² Väljaastumislepingu artikli 40 punkt c.

¹³ Väljaastumislepingu artikkel 185.

¹⁴ Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokoll artikkel 18.

Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis, võrdsustatakse Põhja-Iirimaa liikmesriigiga¹⁵.

Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis on sätestatud, et seoses Põhja-Iirimaaga kohaldatakse määrust (EL) 2018/848 Ühendkuningriigi suhtes ja Ühendkuningriigis¹⁶.

See tähendab, et kui käesoleva teate osades A ja B viidatakse ELile, käsitatakse seda viitena, mis hõlmab Põhja-Iirimaad, ning kui viidatakse Ühendkuningriigile, käsitatakse seda viitena üksnes Suurbritanniale.

Täpsemalt tähendab see muu hulgas järgmist:

- Põhja-Iirimaal turule lastavad või Põhja-Iirimaal keskkonda viidud geneetiliselt muundatud organismid ning geneetiliselt muundatud toit ja sööt peavad vastama määrusele (EÜ) nr 1829/2003, määrusele (EÜ) nr 1830/2003 ja direktiivi 2001/18/EÜ C osale;
- geneetiliselt muundatud organisme ning geneetiliselt muundatud toitu ja sööta, mida veetakse Põhja-Iirimaalt ELi, ei käsitata impordina;
- geneetiliselt muundatud organisme ning geneetiliselt muundatud toitu ja sööta, mida veetakse Suurbritanniast Põhja-Iirimaale, käsitatakse impordina;
- loa hoidja/taotleja, kelle asukoht on Põhja-Iirimaal, vastab ELi õiguses sätestatud asukohanõuetele (vt eespool, osa A);
- Ühendkuningriik võib seoses Põhja-Iirimaaga tugineda direktiivi 2001/18/EÜ artiklites 26b ja 26c sätestatud kohaldamisala piirangutele.

Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolliga on siiski välistatud, et Ühendkuningriigil oleks võimalik seoses Põhja-Iirimaaga teha järgmist:

- osaleda liidu otsuste tegemises ja kujundamises¹⁷;
- algatada vastuväite-, kaitsemeetmete või vahekohtumenetlust, kui kõnealune menetlus on seotud ELi liikmesriikides kehtestatud normide või standarditega või nende antud või läbiviidud hinnangute, registreeringute, sertifikaatide, heakskiitmiste ja lubadega;¹⁸
- täita juhtivat rolli hindamistes, uurimistes ega lubade andmistes¹⁹;

¹⁵ Väljaastumislepingu artikli 7 lõige 1 koostoimes Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis artikli 13 lõikega 1.

¹⁶ Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis artikli 5 lõige 4 ja kõnealuse protokollis 2. lisa punkt 35.

¹⁷ Kui teabevahetus või vastastikune konsulteerimine on vajalik, toimub see Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis artikli 15 alusel loodud ühises nõuandetöörühmas.

¹⁸ Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis artikli 7 lõike 3 viies lõik.

¹⁹ Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokollis artikli 13 lõige 6.

- toetuda Põhja-Iirimaal seaduslikult turule lastud toodete korral päritoluriigi või vastastikuse tunnustamise põhimõttele²⁰.

Täpsemalt tähendab see muu hulgas järgmist.

- Ühendkuningriik ei saa seoses Põhja-Iirimaaga tugineda kaitseklauslitele²¹ või põhjendatud vastuväidetele²²;
- Ühendkuningriik ei saa seoses Põhja-Iirimaaga taotleda arvamusi määruse (EÜ) nr 1829/2003 artiklite 10 ja 22 alusel²³;
- Ühendkuningriik ei saa seoses Põhja-Iirimaaga tegutseda teavitatud asutusena²⁴ ega teha riskihindamist vastavalt määruse (EÜ) nr 1829/2003 artikli 6 lõike 3 punktile c²⁵;
- Ühendkuningriik ei saa Põhja-Iirimaa osas ette näha referentlaborit liidu õiguse kontekstis²⁶.

Komisjoni veebilehelt geneetiliselt muundatud toitu ja sööta ning geneetiliselt muundatud organismide tahtlikku keskkonda viimist käsitlevate ELi eeskirjade kohta (https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/legislation_en) leiab üldist teavet geneetiliselt muundatud toidu ja sööda suhtes kohaldatavate liidu õigusaktide kohta.

Vajaduse korral lisatakse kõnealusele veebilehele täiendavat teavet.

Euroopa Komisjon
Tervise ja toiduohutuse peadirektoraat

²⁰ Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli artikli 7 lõike 3 esimene lõik.

²¹ Vt direktiivi 2001/18/EÜ artikkel 23.

²² Vt direktiivi 2001/18/EÜ artikkel 15.

²³ Vt Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli 2. lisa punkt 35.

²⁴ Vt direktiivi 2001/18/EÜ artikkel 13.

²⁵ Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli artikli 13 lõige 6.

²⁶ Vt Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli 2. lisa punkt 35.